

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Mercurea și Duminecă, Foi'a, cindu concedu ajutăriile. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl. pe $\frac{1}{4}$, 3 fl. v. a. Tieresterne 16 fl. v. a. pe unu anu său 3 galbini mon. sunatioră.

Brasovu 18/6 Novembre 1868.

Se prenumera la poste c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHIA AUSTRIACA. Transilvani'a.

Brasovu 18 Nov. Facem atentu pe on. nostra publica la anuntiul din Nruu nostru trecutu si celu de adi despre activarea bancei de ascuratioră „TRANSILVANI'A“. Nobilul scopu alu intemeitorilor acestui institutu patriotic: de a pune stavila esirei de capitale enorme din tiér'a nóstra pe totu anulu priu institutele straine de ascuratioră si de a inaintá comerciul, industria si agricultura tie-riorei nóstre, va fi intielesu, credemu, de toti romanii nostri, cari au atata trebuintia de im- bunatatiri materiali. Se astépta cu dreptu, că locuitorii tiei nóstre se se grupeze pre langa acestu asiediuemtu si se'si iè pe viitoru ascuratioră trebuitórie la densulu, carele avendu-sei de bas'a principiale reciprocitate ne da ga- rantiele cele mai bune si putem dice, este alu nostru alu tuturor. „Transilvani'a“ este celu d'anteiu institutu de ascuratioră la a carui fundare si concedere au luata parte si romanii. In consiliulu seu administrativu vedem cu plăcere numele ilustriloru nostri barbatii Hanea, Bologa, Rote, in direcione V. Romano. Cestu din urma in calitate de inspecto: u alu acelei bance tocma se afia in midilocul nostru spre scopulu organizarei unei directiuni tie- nute si spre a induplca partea romanescă a lo- cuitorilor cetatii si tienutului nostru la parti- cipare prin subscrieri de actiuni si prin luarea ascuratiunilor pe viitoru numai dela acelu institutu. Dupace cea d'anteia mii de actiuni s'a subscrisu mai numai in Sibiu si tienutu, credemu ca Brasovenii nostri, cari sciura se dè pana acum state dovedi de patriotismu, vor scă a si face detori'a si facia cu acestu institutu alu nostru in folosula loru propriu.

In unul din Nrii viitori vomu publică si programul institutului, din care frumosulu scopu elu intreprindetorilor se va poté vedé si mai desprópe. —

Memorandum romanu.

(Capetu.)

In 5 Maiu a. o. fù tramisu in tiér'a cont. Em. Péchy in calitate de comisariu regescu plenipotentiariu. Dupa cateva momente de petrecere in capital'a tiei, acelasi comisariu facu una ealatioră oficiala prin tiér'a; cu acésta oca- siune dechiră romanilor, ca uniunea e fapta complinita, si déca mai tardiu s'aru manifestă una opusetiune in privint'a acésta, elu o va sofi in neocă in simbure prin fortia.

Acésta atitudine teroristica a cont. Péchy facia cu natiunea romana fù cu atatu mai isbi- toris, fiinduoa diet'a Ungariei decretase prin art. VII din 1848 in termini nediscutabili, ca uniunea, insusi in sensulu maghiari, trebue se se faca sub mai multe conditiuni, de exemplu: că autonomia tiei se fia conservata in toate cele ce n'aru atinge unitatea monarchiei maghiare. Pre acestu articolu, că pre toate celealte legi, jură regele in 8 Iuniu. De aici e evidente, ca déca cont. Péchy vorbesce inca de uniunea reala consumata, elu anticipa prin acésta viitorul, si dă romanilor a pricpe, ca aici nici vorba nu poté fi de „acordulu liberu alu Transilvaniei“, rezervatu insusi prin pré inalt'a patentă din 20 Septembre 1865; cu alte cuvinte: ca marele principatu alu Transilvaniei e tractatu de maghiari, că una tiei oucerita, si romanii oá una natiune de eloti politici, in fine asia, precum au fostu pana in 1848.

Noi marturisim, ca acésta atitudine brusca si neaccesabila a partitului, care se afia in fran-

tea afacerilor, nu ne-a pré surprinsu; prevedea nostra si simtiemintele nóstre nu ne-au insielat. Petitionea natiunala din Decembrie 1866 contine urmatorul pasaj: „Pre cindu partitul unionistu său mai bine fusionista, lucra din toate poterile sp̄e a de-imā formalmente mārele principatu alu Transilvaniei, său mai bine dicundu, a cucerí acesto principatu prin Ungaria, totu acelu partit in acelasi timpu e mai determinat a prepará prin toate midilócele posibile disolvirea său nimicirea natiunei romane.“

Patent'a imperiala din 26 Febr. 1861 a fostu, precum se scie, destul de avara in privint'a largirei cercului de autonomia a provinciilor monachiesi; dar' ea lasá fiacare provin- cie diet'a sa cu órcare resortu de actiune. Maghiarii inse vrea a distrúge pre deplinu, pana si umbr'a de autonomia in marele principatu alu Transilvaniei, cu alte cuvinte: ei pretindu a tractá acestu māre principatu, că una tiei oucerita prin arme. Caus'a e evidentă. Capii na- tiunei maghiare vedu bine, ca cu una dieta transilvana emanata din una lege electorală mai umana, elementul natiunalu romanu s'ar poté desvoltá, cultiva si consolidá, si prin urmare ei suntu forte decisi a inchide dinaintea romanilor pórta catra adeveratulu progresu natiunalu.

E exemplulu Ungariei ne confirmă in pare- rea nostra. 1,600.000 romani locuiescu in Un- gari'a propria si in Banatu, una parte considerabila e mestecata ou maghiari, cu cari la olalta si alegu deputatii; dar' mai in toate ocerurile electorale maghiarii vinu armati in diu'a alege- rei, si déca vedu, ca nu voru ave majoritatea, incepua a bate pre romanii nearmati, i omora si i imprastia. In petitionea natiunala din Decembrie 1866 se afia notate cateva casuri de genul acesta; asia in vecinetea cercului ale- gatoriu de Pecio'a, in comitatul Aradului, maghiarii condusi de unu advocatu si de unu preatu reformatu, in diu'a realegereli unui de- putato, adica in 5 Iuniu a. o. au batutu de mōrte pre doi romani; unuspredieco tura vul- nerati greu, si dicece mai usioru. Una trupa de cavaleria imperiala intreviné spre a restabilí or- dinea si a mantu pre romanii de unu mare ma- celu, cu multu mai teribilu, decatul au fostu cele intemplete in alte cercouri electorale la olalta, statutu in 1861 catu si la anulu 1865 si 1866.

Maghiarii au adoptat de modelu nivela- tiunea si centralisatiunea preparata in Francia in decursu de trei sute de ani, pana la revolu- tionea din 1790. Prin acésta se poté explicá mai usioru spiritulu si insasi liter'a legilor co- fidicate in Ungari'a dela 1836 incôeo, adica in restempu de 30 ani. Desvoltarea, consolidarea si inmultirea unei singure natiunalitati, adioa a maghiarilor pre unu teritoriu, care face 52½% din intregulu teritoriu alu monachiei austriace, acesta e scopulu, ce ei nu'l perdo nici odata din vedere. Noi lasam in apretiarea Europei luminate, a judecă, déca in secl. XIX se mai poté efectuá planulu din dilele lui Richelieu si Ma- zarin. Facia cu cinci milioane de maghiari curati (mai multi nu exista in Europa), celealte natiunalitati inca si- au istoria loru, literatur'a si ambitionea loru, ca ci romanii, slavii si germanii nu mai voru a trece de natiuni bastarde.

Toate guvernele europeene, cari tienu sin- ceru la consolidarea si prosperitatea monarchiei austriace, documentéza prin acésta, in catu potem noi judecă, dorint'a loru, de a vedé finita cestionea natiunalitatilor. Suprimendu autono- mia Transilvaniei, cestionea natiunalitatii ro- mane nu e resolvita, ci din contra e inveninata. Reportele sociale si politice ale Transilvaniei suntu inoa cele mai complicate din toata Europa. Reportele acestea, nu e nime in stare a le re- gulá si linisoí, decatul numai transilvanenii intre sine si in diet'a tiei loru. Dietei Ungariei din contra nu'i va succede nici odata a le regulá

conformu dorintelor juste. Maghiarii nu in- tielegu pre transilvaneni, nu suntu si nu voru fi nici odata capaci a i intielege. Elementul maghiaru de astazi, predominant in Ungaria, e pré interesat in asta cestione, si cu multu mai orbitu prin predilectionea sa catra connatiunali sei din Transilvani'a, decatul se pôta fi justu facia cu natiunea romana. Pretutindeni aru poté fi vorb'a de idei cosmopolite, numai la noi nu. Cunoscemus devia fericitului conte Stefan Széchenyi: „si din petre trebue se facem maghiari“.

Se nu credeti, ca in Transilvani'a si in Un- gari'a cestione de natiunalitate aru fi unu fe- nomenu nou in politic'a acestoru dōue tiei. Cu totul din contra; natiunalitatea in asta dōue tiei e una dogma c̄lu pacinu statutu de vechia, că dogmele creștinismului.

Acésta cestione nu contiene nimiou nou, decatul faptulu, ca pana in 1848 Europa dase cu totulu uitarei Ungari'a si anume Transilvani'a. Nime nu scie, ce se intempla in asta dōue tiei, nime nu cunoscua foculu, ce ardea sub spudia, pentru aceea in dilele nóstre totu, ce a- jonge la noi, e unu ce suprindetoriu pentru generatiunile actuale. Resboiu civilu din Un- gari'a a fostu atribuitu camarilei de Vien'a. Acésta parere ratecita s'a potutu respandí numai pentruca Europa nu cunoscua de locu antecedintile acestoru tiei, si anume ale Tran- silvaniei. Sorgintea oea mai fecunda a resboiu civilu din 1848-9 a fostu tirani'a proverbiale a oligarchiei maghiare, ei persecutiunile cele mai bărbare intreprinse contra natiunei ro- mane, pana cindu acésta fù constrinsa a si cercá refugiu numai la altarin. Ca tile bisericesci tipa- rit in limb'a romana au fostu forte numerose dela anulu 1570, adica in decursu de 570 ani, precum ne arata istoria natiunala. Resboiu acésta a trebuitu se erumpa, si fara revolutiunea francesă din Februarie, aru fi eruptu primavéra, cindu mai multe mii de familie tieane romane si maghiare fura despoiate de o parte a ereditatii loru, in folosulu aristocraticei. Acésta de- poesiune neaccesabila fù decretata prin diet'a aristocratica din 1847. Tieanii nu mai poteau suporta acésta rapacitate si scenele sangerose din dilele imperatului Iosif erau se renasca de siguru*).

Credint'a nostra este, ca nu numai pentru consolidarea monarchiei austriace, ci si pentru solutionea cestionei orientale mārele principatu alu Transilvaniei nu poté fi neglesu, fara de a fi espusu pericolul unei suprinderi neasteptate, mai neplacute inca, de cum a fostu cea din 1848. Fara Transilvani'a, Vien'a că capital'a monachiei nu e secura; ér' ou Transilvani'a maltrata si despota de drepturile sale, precum e nefericit'a Polonia maltratata de rusi, securitatea viitorului nu e garantata. Reu'a tractare a Transilvaniei provincie, precum amu observatu, din vechi'a si ardentea ura natiunala contra natiunei romane. Totu ce se opune acestui ade- veru, sunto numai frase. E cam rusinosa a de- chiará pre facia, dar' trebue s'o spunemu, acé- st'a e una ura de rasa (soiu). Una atare ura nu se poté sterge, decatul pre calea deschisa in anulu 1863, va se dica, prin legi juste si ecui- table, delaturando in modu esactu domni'a uneia dintre dōue natiuni asupra celeialalte, si lasandole pre amendoue a se desvolta in de- plina libertate.

Marile poteri europeene, si mai cu séma gu- vernulu Maiestatei Sale imperatului francesiloru se silesou de diece ani a consolidá nou'a ordine a lucrurilor in principalele romane vecine. Scopula acesta nu s'a ajunsu pana acum. Nu

* Acésta alinia intréga este forte multu castrata in „Federat.“ Originalul este asia, precum s'a publica in „Romanul.“ — R.

voimă a fi profeti, dar' ne temenu, ca pana ce marele principatu alu Transilvaniei nu va fi indeslătuit, România unită nu'si va aflată repausul, ci va fi agitata la totă miscarea de neindeslătire politica si sociala, care va 'prorumpa din timpu in timpu in Transilvania'.

Consecințele ulterioare le pote prevede totu omulu.

Loialitatea nostra innascuta si sentimentul nostru patriotic ne-au indemnătu, că se ne mai implicim astă data inoa detorintia nostra, statu facia cu patria si cu guvernului, catu si facia cu națiunea romana, a carei pocălu de suferinție voiu a crede, ca s'a impliatu.

Se pote, ca vocea nostra semena cu vocea celor ce striga in desertu; in acelui casu ne vomu consola cu cunoștința de a ne fi imprimat detorintia, si credem ca atunci vomu fi eliberati de totă responsabilitatea.

Dato in 15 Iuniu 1867*).

(Numele subsemnatelor publicate.)

ARTICULU DE LEGE (in proiect)

privitoriu la deplin'a regulare a uniformarei Ungariei cu Transilvania.

(Capetu din Nr. treacăta.)

§ 8. Tote branchele regimului in teritoriul Transilvaniei se declară că subordinate ministeriului r. ungurescu alu Maiestatei Sale.

§ 9. Prin acăsta se otaresc că, după sunetul § lui 3 alu art. de lege I din Clusiu 1848, reg. guberniu, sustinut pana la unu timpu dimpreuna cu tote oficiale lui ajutătorie centrale aderinte, se se desfaca, si ministeriul se insarcină, că pana la 1-a Maiu 1869 se pună capetu activitatii lui.

§ 10. Ministeriul se impoteresce a face, că pana atunci, si déca i se vede a fi necesar, suptu propria responsabilitate, se fungere in Clusiu una regiu comisariu provedintu cu personalulu recerutu.

§ 11. Fiinduca cu desfacerea guberniului si a oficialor lui ajutătoria obiectele ce vinu a se resolva deadreptulu prin ministeriu, se immoltesc, si prin urmare inmultirea poterilor ajutătorie e necesaria, ministeriul se insarcină a pôrta de grigia, că la deosebitele ministeris de resort se se asiedie intr'una numaru potrivit transilvaneni cunoscutori de causele si relationile transilvanene.

§ 12. Jurisdicțiunile transilvane se lasă in estinderea loru presenta si in mesuinile loru de acum pana la mai departea disponere a legislației.

§ 13. Pana ce se va face o lege despre regularea jurisdicțiunilor, privitoriu la restituirea cercului de activitate constituiantului alu jurisdicțiunilor transilvanene, provisoriu remane in valoare regulamentul din 27 Iuniu 1867, emisul dela regiu ministeriu ungurescu pe baza imputerirei primite dela diet'aregatului, precum si ordinatiunea reg. comisariu emisa in cau'a organisationei oraselor transilvanene pe baza punctului alu 2-lea alu aceluiasi, cu acelu adeus, ca cerculu de activitate, ce s'a predatu in actulu acesta guberniului, trece la ministeriu.

§ 14. Posturile de judecătore suprime in scaunele secociesci (teritoriile eau desființat in § 2? R.), pe lunga contrasemnarea ministrului, se voru ocupa priu denumiri regesoi, cum si redicarea din postulu acesta, candu va fi necesaria, se va intembla pe aceiasi cale.

§ 15. Pentru ascurarea drepturilor administrative autonome ale scaunelor fundului regiu, ale districelor, ale oraselor, si pentru organizarea loru si lipsarea cercului de activitate alu universitatii nationei sasesci, ministeriul se insarcină, că după asciutarea respectivilor și asternă dietei unu proiect de lege, care se respecteze statu drepturile, ce se radima pe dreptu si tracatu, precum si egal'a indreptatire a civilor de statu de verco naționalitate, cari locuiesc pe pamentul acesta, pe deplinu. Totusi, pana candu se va face o atare lege

§ 16. Ministeriul se impoteresce a pune la cale in privitoriu organizatiunei cercului de

*) Dupa „N. fr. Presse“ rapita de cunocut'a sa, romanofilia, a scorbutu despre acestu memorialu o mintu grăsa, noi amu uitatu atatu originalulu, catu si traductiunea fraucăsca si n'amu afiatu nici o litera din ceea ce propagă numitulu diuariu si după elu tote celelalte diuaria germane si maghiare. — Red.

activitate, a scaunelor fundului regiu, a districtelor si cetatilor lui, dispozitii provisoriice in spiritul principalor conducătorii desemnate in paragrafulu premergatoriu.

§ 17. Institutianea universitatii nationei sasesci se lasă si mai departe in cerculu ei de activitate conformu articulului de lege transilvanéu XIII: 1791 — pe langa sustinerea dreptului supremu de superinspecțiune alu Maiestatei Sale, care trebuie se se exerciteze pe calea regiului ministeriu ungurescu responsabilu, cu acea observare, ca in urm'a starei otelei modificate a ordinei procesuale adunarei universitatii nu i mai e ertat a exercita potestatea judecatoreasca.

§ 18. Pana la legislația privitoriu la jurisdicțiunea fundului regiu si la regularea universitatii, comesulu se va denumi si redica din postu de oatra Maiestatea Sa sub contrasemnarea ministrului.

§ 19. Determinatiile legilor ungurescilor, facute inainte de impreunarea legislației Ungariei si a Transilvaniei (luanduse afara legile in causele religiunii), intre marginile acestor legi, prin ministeriu, suptu propria responsabilitate a acestuia, se potu estinde si preste teritoriul transilvanu cu acomodare la relationile de acolo.

IV. cap. Despre averea statului si despre desdaunarea urbariale si a diecimelor.

§ 20. Tote averea de statu miscatoria si nemiscatoria a Ungariei si a Transilvaniei, tote funtanele loru de venit, tote perceptiunile ordinare si extraordinare, tote preteneuniile loru, tote detorile vecchi si noue — computandu aici si desdaunare urbariali si de diecime — fiindca suntu comune, se voru administra in comunu prin ministeriul regescungurescu.

§ 21. Spre scopulu ascurarare oblegatiilor de desaeroinarea pamentului, cari s'e emisul pentru urbarialitate transilvane si pentru diecimea seu care se voru mai emite, se declară, ca determinatiile art. de lege din Posoniu IX, I si X. I § 6 din an. 1847/8 se estindu si la Transilvania.

V. cap. Despre religiune.

§ 22. Tote legile Transilvaniei, care pe teritoriul acela, cuprindendu si pe mai nante Asia numitele parti ungaries (partes si partes adnexae si readaptate se numise mai nante, nu ungarice. R.) garanteze desinestarea, liberulu exercitiu alu religiunii si autonomia, mai incolo egalitatea de dreptu si reciprocitatea religiunii romano-catolice, evanghelice reformate, evanghelice luterane si a bisericsei unitarie, se voru sustinē neatinsse.

§ 23. Că partasi a acestui desinestari, a liberului exercitiu de religiune, autonomia, egalitate de dreptu si reciprocitate se recunosc si declară religiunea greco-catolica că atare si religiunea greco-orientala, tote determinatiile legilor transilvane inse, contrarie acesteia, se desființeze prin acăta.

§ 24. Besericilor numite in §§-ii 22 si 23 de susu, pe langa sustinerea dreptului de suprema superinspecție a Maiestatei Sale, determinatul prin legile ardeleni si exercitandu pe calea regescutui ministeriu ungurescu responsabilu, se ascură dar' neatins'a sustinere a indreptatirei loru la deplin'a libertate a exercitului loru de religiune, basata pe legile tierei, pe tractate, canone proprii, decisiuni bisericcesci si pe praosea legala; la autonomia loru bisericăsca si de inventiamentu, la drepturile loru de a tine si sedintie fara amestecu strainu, apoi alegerea intreprindenda după normele bisericcesci, respectiva denumirea preutilorlor si a anti-stilor laici, preuti si invetitori; la nedependent'a administrare a jurisdicțiunii loru besericcesci, a besericelor loru, turnurilor, scolelor, a fondurilor si fundacionilor loru, precum si la redicarea, organizarea si administrarea nouelor obiecte si afaceri de resortul acesta.

§ 25. Besericile si scoliile protestante, aflatiori pe teritoriale comitatelor Solnocu de midilou, Crasna si Zarandu, apoi a districtului Cetății-de-Pétra se lasă si pentru venitoriu suptu mai marii deregulatorilor besericcesci transilvane respective. (Dar' romanii cu mitropolie loru ér' se au datu uitare? R.).

§ 26. Ce ce tiene de modalitatatile trecerei dela una religiune la alta, determinatiile reciprocitatei pronuntate in §§ ii 6—19 ai artic.

III (?) de lege ungurescu din anulu 1847—8 se estindu si preste Ardélu.

§ 27. In asemenea modu se va estinde si determinatiunea § 2 a art. de lege III din anulu 1844 la casatoriele mestecate in Ardélu.

§ 28. Cu privire la fiii nascuti din casatorie mestecate seu cari se voru nasce, art. de lege 57 din 1791 din Ardélu, după care fetorii urmează religiunea tatalui si fetele religiunea mamei, remane si pe mai incolu in putere.

§ 29. In causele matrimoniale, privitoriu la competinti'a tribunalelor preotieaci, remană că directiva normele acele generale de dreptu, după care actorulu recunoscere judecat'a competenta bisericăsca a acusatului.

VI. cap. Despre naționalitate.

§ 30. Pana ce se va face o lege despre cestiuenea naționalitatilor, ministeriul r. ungurescu e imputernicitu a decide provisoriu cestiuenele intrevenitorie pe baza unitatii de statu, a intereselor administratiunei si a eonitatii.

VII. cap. Despre titululu regelui.

§ 31. Fiinduca in titlulu Maiestatei Sale a regelui din Ungaria remană sustinute si pe viitora numirile: „Mare principe din Transilvania“ si comite seculor, nu e ertat a se deduce de aici nici o consecința spre deun'a unitatii legale a Ungariei si Transilvaniei.

Cu execuțarea legei de facia seinsarcină ministeriul regescungurescu. —

Compunatorii acestui proiectu trebuie se mai ambie la scol'a, unde se invetia, ce va se dica: egal'a indreptatire; si deca statulu a privitoriu de base: principiul de egal'a indreptatire, apoi elu se nu concéda punerea lui in vietia (d. e. prin legea de alegere cu censu pentru unii, ou favori pentru altii) la nesce fintie, cari se faca din elu numai una satira, esențindu si cioplindu, pana candu devine una monstru, ci se ie in mana cumpără eternei dreptati divine! —

Litere fundationale.

(Capeta.)

§ XXIV. Dupa ce clerulu si poporul nostru va fi castigatu in modulu acesta după catova timpu unu capitalu de unu milionu seu dous de floreni in v. a., care capitalu va da in totu anula unu venit de cincideci, seu una suta de mii de flor. v. a., — armatorii mei, mitropoliti de Alb'a Iulia dimpreuna cu presbiteriul seu capitulu loru, seu cu barbatii mireni mai ilustri, 'si voru pune tota silint'a si grigia intr'acolo că, cerendu indreptatirea si convoirea pre inalta a pre sacrei Maiestatei Sale ces. reg. si apostolice, la loculu scaunului mitropolitanu — seu unde se va vedea de bine seu mai cu scopu, — gimnasiulu nostru de Blasius se se redice celu pucin la pucetinea si demnitatea unei academie, seu chiaru si a unei universitatii, in carea se se infintieze si fandeeze trei catedre pentru completarea sciintiilor pedagogice, trei pentru sciintiile reali, patru pentru sciintiile juridice, dous pentru studiulu economiei, si dous pentru alu filosofiei, si alte catedre pentru stiile politehnice, etc. etc. Catra acestea se voru numeră salariile si catedrele profesorilor de dreptulu canonico si de disciplin'a bisericsei orientali, a profesorilor de ritu si de cantare, a instrutorilor de fete — despre cari s'a vorbita mai in susu la § IX, punctele 11, 12 si 13, si se va infintia asiderea o catedra pentru unu catechetu academicu; cu unu cuventu, armatorii mei, mitropoliti de Alb'a Iulia dimpreuna cu presbiteriul seu capitulu loru si ou alti barbatii mireni mai ilustri de nationea si confesiunea nostra, in a caroru staruintia si grige parentesc, judecata intelectua, administratiune si dispusetiune, lase si inordintiezu tota acesta afacere (incat adios eu n'aslu fi facutu mai de asupra in acestu instrumentu fundatiunale vreo dispusetiune, seu nu voia face vreo schimbare), voru face totu aceea, ce după impregiuri si recerintiele timpurilor voru judecat'a mai de bine, mai folositoru si de lipsa pentru clerus si națiune, ascultandu mai inainte in asemenea casu totudeun'a opinionea, de si nu a tuturor, dar' celu pucin a archidiaconalor mai de frunte, precum si a unor barbatii mireni mai renomiti tienitori de eclesi'a nostra si asiedati in oficiale publice mai inalte, ou a caroru suatu inteleptu voru procură, infintia si fundă la timpulu seu

din veniturile acestei fundatiuni totu ce se va vedé a fi mai necesară său aptă și cu scopul pentru înaintarea unei culturi și civilizații mai corespunzătoare între clerical și națională, pentru a promova totu felul de științe, arti frumoase și folositorie, precum și religiozitatea și moralitatea.

Pentru aceea urmatorii mei, mitropoliti de Alb'a Iulia împreună cu presbiteralu său capitlulu loru și cu barbatii mireni mai de frunte, cari suntu a se asculta, voru potă — precum să disu mai în susu — în multi, impuncină, să intocmă și suplenă și salariile profesorilor — despre cari este vorba în acestu §, — avându asemenea în vedere recerintele timpurilor, importanța oficialui, în care voru fi asediati, precum și poterile fundației, și totuodata că aceasta fundație se potă totudeună indestalări mai multe afaceri și indigintie.

§ XXV. Denumirea tuturor profesorilor, cari voru capăta salarii din acăsta fundație, precum și conferirea stipendiilor și a pensiunilor va fi, după moarte mea, dreptul eschisiv alu armatorilor mei mitropoliti de Alb'a Iulia, împreună cu alu presbiteralui său capitlului loru — în intielesul § VIII; — înse la denumirea profesorilor pentru catedrele științelor; profesorilor de filosofie, a profesorilor pentru științele juridice, politehnice și reali, va fi a se intrebuintă totudeună și suatu barbatilor mai renumiți și de frunte dintre intelectuali naționale romane; remanendu totudeună, cu privire la profesorii acești din urma, în intielesul § I, neatinșu dreptulu patronatului supremu și alu suprainspectiunei supreme alu preșoratelor Salei Maiestati imp. reg. și apostolice și alu înaltului guvern transilvanu, unde voru fi a se substerne spre cunoștința numele acestor profesori, denumiți în modulu aratatu.

§ XXVI. Mi rezervă dreptul întregu și neatinșu, că pana ce voi vîntu, se potu adauge, stramută său schimbă cate ceva în acăsta fundație prin o alta dispuseție testamentară ulterioară a mea, său și pînă o declarare verbale, ce ar' fi a se face în prezentă martorilor.

§ XXVII. Din cauza că, precum ne arată experiența, bunurile nemiscătorie, deoare se dau în arenda, adeseori se risipesc și devinu mai reale: bunurile fundaționale nemiscătorie din Spring și mai bine se se administrează de a casa prin careva provizoriu ale afacerilor economice, la alu caruia denumire voru fi a se preferă totudeună acei barbati onesti și espabilii, cari suntu în legatura de sânge său în afinitate cu mine, fiinduca eu am testatu, datu, daruitu și lasatu totu oiele și vitele mele, precum și totu instrumentele și vasele economice — precum să specifica și declarat mai susu în prefație acestei instrumentu fundaționale — din motivu, că aceste bunuri se se potă administră de a casa, usioru, și cu unu castigu și emolumențu mai mari, — și asia se se potă speră, că aceleasi bunuri voru produce venituri mai rodite, și nu voru fi nici decat supuse stricțiuni și risipirei.

Inse fiinduca aceste bunuri contine unu teritoriu mare de paduri (selbe) tenere și de cea mai buna speranță; că padurile, în acelui teritoriu suntu foarte rare și prin urmare de mare preț; padurile acestor bunuri, deoare voru fi conservate bine, voru potă produce la timpul seu venituri grase.

Deci urmatorii mei, mitropoliti de Alb'a Iulia, împreună cu presbiteralu său capitlulu loru, că patroni și administratori nemidilociți ai acestor bunuri, se voru îngriji cu totu adinsulu, că padurile (afara de materialulu care ar' fi a se dă pentru atare lipsa neînoungiarată a economiei acestora bunuri, pentru ingraditure său alte trebuințe, precum și în retribuție anuale a provisorelor, care va fi a se denumi), celu pucinu în timpu de cincideci de ani, se nu se taia, nici se se vende pentru bani, și cu statu mai pucinu voru suferă că, sub pretestu că acele aru crescă dôra mai bine, se se răssea cu securitatea său, sub orice altă titlu, se se strice și recipescă; fiinduca experiența de totu neadeverat, fiinduca experiența de totu dilele ne învetea, că padurile perenali, cari n'au fostu nici candu atinse cu securitate, ci au fostu lasate în cea mai mare desime, suntu rare, în catu le este de lipsă, prin natură insasă, și numai asia s'a potutu observă, că crescă într'o direcție d'épa și plăcută, într'o înaltime nemesu-

rata și cu o grosime admirabile; pana candu padurile, cari în teneră loru etate suntu rare și secură, se înaltă și crescă totudeună strimbe și nu au nici direcție, care ar' fi de dorit, pentru că se se potă intrebuintă la edificari, — nici înaltimă și grosimea, la care ajungă padurile rare prin natură.

Pentru aceea padurile voru ramană mai în-delonștu oprite și celu pucinu în timpu de 50 ani — precum să disu mai susu — voru fi a se tienă sub padi' cea mai mare prin grigitorii padurilor și prin provizoriu bunurilor fundaționale. Si nici după aspirarea acestor cinci dieci de ani, de regulă, nu se voru potă taia și intrebuintă decată atunci, candu se va vedea de lipsă pentru înmultirea veniturilor; inse nici atunci după placu și ori unde, ci detiermurinduse mai anteu, prin atare geometru, anumite parti, cunoscute sub numele de „table de padură”, — se se taie și se intrebuintă în totu anulu, în catu se va vedea de iinea, după ordinea si tablele detiermurite.

Aceste paduri numai prin o atare administrativă regulată și prin o grige și nutrire serioză voru potă, după unu timpu mai indelungat, a se pune în starea cea mai bună, și numai asia se potă aperă, că voru aduce candu și pentru fundație fructe rodite, — pana candu, deoare se va suferă că, prin o intrebuită nediscreta său pentru castigă, se se taie și risipescă inca în teneră loru etate: se voru depredă și stirpi de totu.

§ XXVIII. Si spre mai mare gloria lui Dumnezeu și a pururea fericitei, pré curaței Vergare, în onoarea tuturor Santitoru, precum și spre folosulu bisericiei și alu statului, pentru ajutorirea vedavelor serace ale pretilor și pentru tenerii lipsiti, inse de cea mai bună speranță, pentru promovarea culturei, civilizației și religiunii clerului și poporului nostru, — m'am rezolvit, din indemnul propriei, liberu și trediu alu animei mele, a face acăsta fundație cedetări, nerevocabile, care, sub pedepsa blâstemului, nu va fi a se calcă, a se schimbă său a se stramută prin nimene; și despre totu ce se tienă de acăsta afacere mi-am propus a găsi, a dă acestu instrumentu fundaționalu literariu, conceputu cu drépt'a mea propria, descrisă numai în curatul cu mana straină, și providută și înavută cu cîteva adaugamente; pentru aceea voiescă că acestu instrumentu fundaționalu literariu se fia recunoscută și considerată, totudeună, prin ori și cine, că instrumentul meu fundațional, adeverat, autentic, reală și legală, cuprinsu în dăudieci și optu de §§ inchisivu.

Pentru una adeverintă mai indeplinită, eu am și statoritu, intarită și confirmată acestu instrumentu fundaționalu prin subscrisea manei și numelui meu propriu, și prin sigilul meu micu comune, care pîrte însemnele familiei noastre Sterca Siulitiae cu literele initiali ale numelui și conomelui meu. Datu Blasius în reședința noastră archi episcopală, la 23 Apriile 1861.

(L. S.)

ALECSANDRU STERCA SIULUTIU m/p.,
a-eppu și mitropolit de Alb'a Iulia.

Că martori subsemnată în Blasius, la 9 Noiembrie 1862.

Ioan Fekete-Negrutiu m/p.,
canonicu cancelariu mitrop.

Ștefanu Manfi, m/p.,

notariu consistoriale.

Simeonu Popu-Mathai m/p.,
archivaru metropolitanu.

Trad. „Feder.”

Codicele I la testamentulu fundaționalu, facutu în 23 Apriile 1861.

Trebue bine însemnatu: I. că asemnarea pensionilor din fundaționea mea placidă pe tema vidivelor vicarilor, protopopilor și altor preți, despre cari s'au facută pomeniri speciale în testamentulu fundaționalu pag. 11, § punctu 2, 3, 4, 5 și 6, asia trebue se se intălegă că, deoare astfelu de vedeva n'ar potă avea pe anu din bunurile repausatului seu barbatu statu proventu, catu se facă sumăa pensiunii desigură în punct. 2, 3, 4, 5 și 6, atunci că ar' mai lipsi din proventele bunurilor barbatului seu pana la sumăa determinată în punct. diso, se se suplinescă din fundaționea acăsta. De eș: veduvă, carei se asemnăza în fundaționea acăsta 300 fl. pe anu, deoare din masă remasă de barbatul seu va potă percepe și

avé pe anu 150 fl. proventu puru, atunci din acăsta a mea fundație i se voru placida pe anu 150 fl. v. a. că se aiba pe anu proventu curatul de trei sute floreni și asia mai încoară; întrăga sumă pensiunii din fundaționea mea numai vedovelor acelora se va placida, care voru fi remasă de barbati în stare forte seraca și fără de nici o provizie; de aceea va trebui eruită mai nante statul materialu alu outarei veduve, că se se soia apriat, catu trebuie inca se i se mai placideze din acăsta fundație, că se ecivalese sumăa pensiunii veduvele determinată în punct.

II. Si acăsta trebuie se se observe, că din fundaționea acăsta a mea numai pana atunci te voru potă da pensiuni cutaroru veduve, pana candu fundaționea clerului, facuta pentru deficentii și veduvele pretilor, va veni la aceea potere, incat se se potă provedea veduvele pretilor arhidiecesei acesteia din acăsta fundație a clerului.

Acăsta disposiție s'a facută cu propria mea mana.

Blasius în 8 Apriile 1862.

ALECSANDRU ST. SIULUTIU m/p.,
a-eppu și mitropolit de Alb'a Iulia.

UNGARIA. Siedintă din 7 Nov. a casei reprezentantilor. D. Adolfu Dobržansky facă urmatori'a

MOTIUNE.

Atunci, candu una parte a creditosilor romani și ruteni și bisericăi orientale s'a unită cu biserică romana (catolică), s'a expresu lamenită, precum arăta documentul unirei, că unirea acăsta se se restringea numai la unele dogme (cele 4 puncte) și prin urmare, că ritualul și disciplina bisericăi orientale se remana neatinsă, clerul și poporul se'si potă alege liberu și în venitoru prepusii sei bisericiei și cu deosebire episcopii sei, și că biserică unită adioa greco-catolică și clerul aceleia se se împartășea în totu avantajele, cari se cuvinu bisericiei rom. cat. și clerului aceleia.

Dintre condițiunile aceste înse nu se observă nici una, fiinduca biserică greco-catolică este unică în patria, oare nu este reprezentată în ministeriul cultelor și alu instrucțiunii publice; fiinduca, afară de mitropolitul român din Transilvania, episcopii și prepușii sei bisericesci se denumeesc de santul eșanul român, delaturanduse concursulu justu respective dreptulu de alegere alu clerului și poporului; și fiinduca legile sale bisericesci și disciplina aceleia suntu delaturate și în alte privințe, chiar și din cestinile sale sociale, ma ordinea ei internă inca este în decadintă.

După inse o astfelu de vătare a contractului bilateralu de unire n'a fostu și nu este posibile, decată numai prin concursulu statului, ce inse nu potem presupune despre simțul nepartialu de dreptate alu guvernului responsabilu de adi, și de alte fiinduca, în intielesul contractualui bilateralu de unire, totu institutiile bisericiei gr. orientale, cari nu atingă dogmele, se potu aplică în totu extinderea loru, ma conformu principiului egalitatii de dreptu și reciprocitate trebuie se se aplice și în biserică greco-catolică:

Rogăm cu stima pe on. casa, se binevoieșcă a decide, respective a indetură pe domnul ministru alu cultelor și instrucțiunii publice, că se prezente în catu mai curențu un proiect de lege în cauza organizării congreselor naționale, tienende deosebitu, în partea română și în cea rutena a bisericiei gr. catolice; și că, și pana ce s'ar crea lege în privința acăsta, se midilocescă, sub responsabilitatea sa, conchismarea astorufelui de congres provisoriu prebasă, care s'a statorită deja prin lege pentru biserică greco-orientală.

Adolfu Dobržanski m/p., Aloisiu Vladu m/p., Andreiu Medanu m/p. —

In siedintă din 9 stangă cu Ghiezy în frunte arata nemultumirea cu numirea „ministerului comună” din Viena, ca e in contra § XII din 1867, amenintându cu demisiune din delegație. Dietă a treoutu la ordinea dilei preste motiunea loru. Si stangă in sied, din 10 si a si depusa mandatulu de membri in delegație, vreo 12 insi.

In 13 se prezintă in cameră deputatilor prin ministrul Wenzelheim proiectul legei de uniune incalcata imbracatu cum se planisă in 1848. —

In caușa nationalitatilor au finit totă sectionile desbaterile și spre cea mai mare nemultumire a nationalitatilor, carorii s'a pus cursa maghiară de suvenir la concordia, s'a primitu asia și în comisiunea centrală.

In fățuia oficială esă o circulară catre jurisdicțiuni, în care se edice, ca unde va fi amintiata securitatea publică, se potu introduce tribunale statari. —

AUSTRIA INFER. Vienă 14 Nov. În senatul imperial cu totă desbaterile cele infocate asupra legei de apărare, totusi s'a primitu cu 800 mii, cum o propuse min. Beust. —

NB. Regimul României prin D. min. Cretulescu facă întrebare la Vienă despre expresiunile cancelariului imperial de Benat, cele rostă în comisiunea pentru armare: ca „România ar fi unu arsenale”, și regimul imperial a datu respunsu, ca prin spresiunea aceea nu s'a intentionatu nici decum manifestare dusmanăsa in contra Romaniei. —

Una convorbire intre min. Beust și inter solulu rusescu în Vienă asupra dechirarei lui Beust: ca „România ar fi unu arsenale”, trage luareaminte. Solulu rusu observă min. Beust, că aceasta acusa cade și asupra Austriei, pentru că de unu timpu începătoare au pasat prete granită bavareză 70 mii puseci și 25 tunuri pe adresa de case negotiatoresci, afara de aceasta s'a mai tramsis 60 mii puseci nouă fabricate în Austria la București. Este vorbe suntu o ilustrație a relațiilor între Vienă și Petersburg. —

ROMÂNIA.

SOCIETATEA TRANSILVANIA

(Urmare.)

XII. D. presedinte arată, că societatea are trei stipendii de impartit; că de să ar fi de dorită că nici odată între romani, și mai ales între romani asuprati de prete Carpati, se nufă vorba de deosebiri provinciale, ci numai meritul se se respecte; că totă acestea dorința tuturor dintră începută a fostu că cu alegerea celor trei, provinciele de prete Carpati se fă după putinția deplina multiamite; chiar pentru această s'a cerută recomandări nu numai dela Sibiu, dar și dela Cernăuti și Aradu; din nevoie incepsă dela Cernăuti și Aradu n'au venit nici o recomandare, și astfelui neafămu în imposibilitate de a alege vreuna stipendistă din aceste două parti ale României de prete Carpati. Deci d. presedinte propune, că deoarece nu două, celu puținu anul din cele trei sti-

pendie ale societății se se rezerve pentru anul din cei ce au se se recomande de comitetul societății din Cernăuti. Astfelui speră că presedinte că s'ară preintempsă ver ce suscepabilitate de provincialismu.

D. Hajdeu, luându cuvântul, sustine că chiar de amu alege numai doi dintre concurrentii de facia totusi amu pută fi banuiti, că amu fi favorizat pe transilvaneni; dară în vederea măreților scopu alu societății nu trebuie să tiene comptu nici de economie, nici de susceptibilitate provinciale, ci se votamă pre toti trei stipendisti dintre concurrentii ce s'au prezentat.

D. Lupascu arăta că și d. Hajdeu necesitatea de a vedea cu o oră mai nainte catu se poate mai multi tineri studiați și buni romani; regrăta că pana acum n'au venită recomandări nici dela Cernăuti nici dela Aradu; considerându incepsă cursurile la facultatile străine au începută deja, răga pe on. comitetu a procede la alegere dintre concurrentii de facia, ramindu că la anul viitoru se se consideră recomandăriile ce poate ai' veni dela Cernăuti și Aradu.

D. Tacitu, în ceea ce se reportă alu comisiune comitetului, facu o dare de săma asupra tinerilor, cari au adresat cerelelor lor de concursu deosebitul la comitetu și arăta că suntu cativa și din partile supuse Ungariei și unu Bucovineanu, dară că nici nu suntu recomandati de cineva, nici nu ne suntu cunoscute personalmente; documentele loru inca nu suntu în cea mai deplina regula, din care cauza comisiunea nu i-a putută recomanda.

D. Lazarescu sustinează a se imparti totă trei stipendiele le cei mai demni din concurrentii de facia, că suntu destul de numeroși și buni spre a putea face o nemerita alegere.

D. Mihailu sustine, că voiesc mai bine se fă espusu criticei unei provincii, decat criticei națiunii întregi. Pentru aceia propune a se face alegerea acum indată în temeliu recomandării primite dela Sibiu; se nu întărimu, căci unu anu perdutu din studioului unui teneru este adesea ori unu anu romptă din viață națiunii. Cu totă acestea deca n'ar fi prea tardiș se așteptăm să recomandăriile ce n'au se promite din Cernăuti.

D. Hajdeu sustinează, că acum e prea tardiș, de oarece pana la sosirea actelor din Bucovina și pana la examinarea loru va trece atâtă timpu în catu pentru acestu anu în desertă ar mai pleca la studioului în strainatate. Pentru aceia d. Hajdeu insistă să se procede la alegere între concurrentii de facia.

D. presedinte cu închiderea comitetului declară discuția inchisă și pună la votă pro-

punerea să: de a se rezerva celu puținu anul din cele trei stipendie pentru anul viitoru, de oarece n'au recomandări nici dela Aradu nici dela Cernăuti. Propunerea se respinge cu majoritate de 8 voturi; trei, adică dñii Papiu, Procopiu și Zamfirescu, au ramasă în minoritate.

(Va urmă.)

CONCURS U.

Se deschide concursu pana în 20 a I. c. la stațione de învelitori în Sincă vechia.

Cu această staționă suntu impreunate emolumente ce urmează:

1. 100 fl. v. a. în rate lunare din interesele fondului, salariu anticipando.

2. Cuartiru liberu în apropierea scălei cu una odaia și cuhnă.

3. 4 orgii de lemn.

Concurrentele are să fie pedagogu absolutu, se scie cantările bisericesci, și se fă provediuta cu testimoniu despre portarea morale nepatasta.

Fagaras 3 Novembre 1868.

Ioane Antonelli m. p.
3-3 vicariu foraneu.

Palarii de cavaleri, palarii de dame, marfa de filtru (Filtz) pentru cavaleri și dame, calciuni mari de călătorie le recomanda cu prețul celu mai moderat.

Iosif Szendy,
palarariu,
stradă Calderarilor Nr. 504, facisul cu intratul în stradă Franciscanilor.

Ecsemplaria din Gazeta, lipsa Nrii confiscati, se află destule. — Se poate prenumera și dela 1. Oct. — Refuirea ??!! —

Cursurile la burza în 17. Nov. 1868 sta asta:

Galbini imperiales	—	—	5 fl. 50 cr. v.
Augsburg	—	—	114 ; 75 ;
London	—	—	116 ; 45 ;
Imprumutul naționalu	—	—	58 ; 25 ;
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	58	90 ;
Actiile bancului	—	—	832 ; — ;
creditorul	—	—	227 ; 40 ;

Obligatiile transilvane ale desarcinarii pamantului în 13. Nov. 1868 :

Bani 71.25 — Marfa 71.57.

Bancă generală de asigurări reciproce

„Transilvania.”

Suntu în placută puseție de a pași la activarea societății și avându de a începe cu ramul de asigurări contra focului, era §-ala 2 alu dispuseționilor transitorii prescriindu responderea a 30% după fiacare acțiune, mai nainte de activare, ne luamă voia și rugă prin această pre toti acei p. t. subscrisi, carii pana acum au respunsu după acțiunile loru numai 10%:

Că pana în 1-a Decembrie a. c. se aiba bunătate a solvări și celelalte 20%, adică după fiacare acțiune subscrisă inca cate 20 florini v. a.

In Sibiu se potu face acele solviri la functionariu cassei societății Dlu P. I. Kabdebo în localulu său din piata mare. Subscrisenii de prin alte locuri voru plăti acolo, unde au subscrisu acțiunile.

Acțiunile originale inca se voru împarti cu 1-a Decembrie a. c. împreună cu cupoanele de interes și de dividende.

Observații:

1. După caiimile platite și cari mai suntu să se plăti în urmă acestei provocari, societatea da 6% interes computat de la diu'a responderei loru; cu 1-a Februarie 1869 se voru plăti interesele pe timpul trecutu pana atunci, era d'acă incolă ele se voru plăti în rate semestrale decesive.

2. Provocarea de mai susu nu schimbă întru inimică modalitatea subscrerii mai departe la capitalul fundamentalu (fondulu de intemeiere) și la subscrisionile noue voru să se respunde și pe viitoru la începutu loru numai 10%. Solvirile mai departe după atare subscrisioni se voru cere mai tardiș prin înșinuirea deosebită.

3. Acțiunile subscrise participă cu dividende de 15% la întregu castigul curatul resultatoru din toti ramii de asigurări, adică după asigurări de foc, de viție, de grădina și de transportu, indată ce ele voru intră în viție. —

Sibiu in 6 Novembre 1868.

Administratur'a suprema a bancei generale de asigurări reciproce
„TRANSILVANIA”.